

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 318/07-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. júna 2008 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti A. U., S., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní o námietkach proti upovedomeniu o začatí exekúcie vedenom pod sp. zn. 40 Er 443/01 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. U. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní o námietkach proti upovedomeniu o začatí exekúcie vedenom pod sp. zn. 40 Er 443/01 porušené bolo.

2. A. U. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 200 000 Sk (slovom dvestotísic slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť A. U. trovy právneho zastúpenia v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. K., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 318/07-7 z 13. decembra 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. U., S. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. K., B., doručенú ústavnému súdu 6. júla 2007, v ktorej namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní o námietkach proti upovedomeniu o začatí exekúcie vedenom pod sp. zn. 40 Er 443/01.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ 18. novembra 2000 podal Exekútoriskému úradu súdnej exekútorky JUDr. V. Š. (ďalej len „súdna exekútorka“) návrh na vykonanie exekúcie na základe právoplatného platobného rozkazu sp. zn. 1 ROB/288/97 z 27. júna 1997 proti povinnému R. K. – Z., S. (ďalej len „povinný“). Exekúciou vymáhaná pohľadávka bez trov exekúcie predstavovala v čase podania návrhu na výkon exekúcie sumu 707 797,98 Sk. Povinný v predmetnom konaní podal 18. apríla 2001 námietky proti exekúcii, ktoré boli súdnou exekútkou okresnému súdu predložené 18. júna 2001. Od tohto času podľa sťažovateľa okresný súd v uvedenej veci nekonal, a to ani napriek viacerým urgenciám súdnej exekútorky a sťažnostiam sťažovateľa ako oprávneného. Keďže okresný súd dosiaľ o námietkach povinného nerozhodol, nemôže pokračovať v exekúcii ani súdna exekútorka.

Sťažovateľ ďalej uviedol, že: „*Neodôvodnenými prietahmi v postupe Okresného súdu Bratislava III bolo porušené základné ústavou zaručené právo sťažovateľa na to, aby sa jeho vec na súde prerokovala bez zbytočných prietahov, tak ako mu to garantuje čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Sťažovateľ je súdom neprimerane dlho a neodôvodnene držaný v právnej neistote a nemožnosti vymôcť si svoj oprávnený finančný nárok od povinného – R. K. – Z., S. V dôsledku tejto skutočnosti v inom exekučnom konaní, ktoré vedie proti navrhovateľovi (sťažovateľovi, pozn.) na základe právoplatného rozsudku OS Bratislava 3 vo veci 19 Cb 64/97 Ing. F. R., navrhovateľ (sťažovateľ, pozn.) nemal možnosť použiť finančné prostriedky z exekúcie proti R. K. – Z. a v tejto exekúcii prišiel o byt v hodnote najmenej 2 500 000,- Sk (čaká sa len na príklep súdu). Týmito prietahmi súdu sťažovateľovi vznikla majetková ujma vo výške ceny jeho bytu, pretože exekúcia, v ktorej už bolo v dražbe rozhodnuté o predaji jeho bytu, je prakticky neodvratiteľná. Sťažovateľ za primerané finančné zadosťučinenie za túto ujmu považuje sumu 2 500 000,- Sk (slovami: dva milióny päťsto tisíc slovenských korún).*“

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 40 Er 443/01 porušené, prizná mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 500 000 Sk, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia v sume 27 556 Sk a zaviazá okresný súd, aby mu ich vyplatil v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd sa k sťažnosti sťažovateľa vyjadril prostredníctvom svojho predsedu podaním sp. zn. Spr. 3028/07 zo 7. februára 2008, v ktorom okrem iného uviedol: „*Vec napadla na Okresný súd Bratislava III dňa 19. 01. 2001, kedy súdna exekútorka doručila súdu žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. Dňa 01. 03. 2001 bolo súdom vydané poverenie, ktoré bolo dňa 16. 03. 2001 expedované súdnej exekútorke. Dňa 21. 06. 2001 boli predložené súdu námietky povinného proti exekúcii a dňa 27. 06. 2001 bolo súdu doručené vyjadrenie sa k námietkam povinného. Dňa 01. 08. 2001 - vo veci úprava súdu žiadosť zasielaná súdnej exekútorke o zapožičanie exekučného spisu tunajšiemu súdu. Dňa 25. 08. 2001 - súdu doručený exekučný spis súdnou exekútorkou. Dňa*

07. 03. 2003 - súdu doručená urgencia vrátenia exekučného spisu súdnej exekútorke. Dňa 09. 09. 2004 - úprava súdu - výzva súdu zaslaná povinnému na zaplatenie súdneho poplatku za podané námietky v lehote 10 dní vo výške 5.045,- Sk. Dňa 12. 04. 2005 - urgencia súdnej exekútorke - žiadosť o konanie vo veci - rozhodnutie o námietkach povinného. Dňa 23. 04. 2007 súdu doručená opakovaná urgencia súdnej exekútorke o rozhodnutie o námietkach povinného. Dňa 26. 04. 2007 - súdu doručená ďalšia urgencia súdnej exekútorke o konanie vo veci. Dňa 15. 06. 2007 - vo veci sa nachádza úradný záznam - súdny poplatok vo výške 5.045,- Sk nebol uhradený. Dňa 03. 09. 2007 - uznesením rozhodnuté, že súd konanie o námietkach proti exekúcii zastavuje, ktoré bolo dňa 14. 09. 2007 expedované a ktoré nadobudlo dňa 04. 10. 2007 právoplatnosť a vykonateľnosť.“

Obsah spisu v predmetnej veci potvrdzuje stručný prehľad úkonov uvedený vo vyjadrení okresného súdu zo 7. februára 2008, a preto ústavný súd poukazuje vo vzťahu k procesným úkonom okresného súdu len na úkony uvedené v tomto vyjadrení, ktoré považuje za preukázané.

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 27. mája 2008 oznámil, že netrvá na konaní ústneho pojednávania v predmetnej veci a následne uviedol: „K meritu veci dodávam, že povinný R. K. – Z., S. sa v dôsledku dlhoročných prieťahov na Okresnom súde Bratislava III pohodlne zbavil všetkého svojho majetku a aj vlastný družstevný byt previedol do vlastníctva svojho syna. Nároky oprávneného A. U. teda už vlastne nebude z čoho uspokojiť.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal 13. decembra 2007 na ďalšie konanie IV. senát ústavného súdu. V zmysle rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2008 účinného od 1. marca 2008 sa sudkyňa spravodajkyňa v tejto veci stala členkou I. senátu ústavného súdu.

Z uvedeného dôvodu vec prerokoval a vo veci samej rozhodol I. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo,

postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

V súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou už ústavný súd vyslovil, že právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov súdom sa vzťahuje aj na konanie o výkon rozhodnutia a rozhodovanie súdu v exekučnom konaní (napr. III. ÚS 15/03, III. ÚS 229/04), keďže nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 143/02, IV. ÚS 292/04, III. ÚS 229/04), pričom ústava v čl. 48 ods. 2 takéto konania z povinnosti súdov konať bez zbytočných prietáhov nevyníma. Aj podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) by právo na súdnu ochranu zostalo iluzórnym, keby vnútroštátny právny poriadok umožňoval, aby konečné súdne rozhodnutie ostalo „neúčinné“ na škodu jednej zo strán. Výkon rozsudku alebo rozhodnutia súdu treba považovať za integrálnu súčasť procesu v zmysle čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) - (obdobne III. ÚS 15/03).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o námietkach proti upovedomeniu o začatí exekúcie vedenom pod sp. zn. 40 Er 443/01 došlo k porušeniu sťažovateľovho práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovávanej veci.

1. V súvislosti s rozhodovaním o prvom z uvedených kritérií ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že rozhodovanie exekučného súdu v incidenčnom spore vyvolanom námietkami spravidla nevyžaduje dokazovanie. Je to dané tým, že o veci samej, resp. merite veci účastníkov exekučného konania bolo už právoplatne rozhodnuté exekučným titulom,

ktorý je podkladom na nariadenie exekúcie. Túto časť exekučného konania, ktorou je rozhodovanie o námietkach povinného, treba preto podľa ústavného súdu aj v tomto prípade považovať za konanie tak po právnej, ako aj po stránke faktickej (skutkovej) za pomerne jednoduché (napr. IV. ÚS 58/02, IV. ÚS 341/04).

2. Ústavný súd posudzoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní aj s ohľadom na druhé kritérium - správanie sťažovateľa ako účastníka konania - a nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietáhom.

3. Ak ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd zistil, že okresný súd bol nečinný od 22. augusta 2001, keď mu bol súdnou exekútorkou doručený spis týkajúci sa námietok povinného predložených mu 21. júna 2001, až do rozhodnutia o zamietnutí podaných námietok uznesením z 3. septembra 2007, pričom počas tohto obdobia vykonal iba jeden jednoduchý úkon (zaslal výzvu na zaplatenie súdneho poplatku povinnému z 9. septembra 2003).

Okresný súd bol teda v predmetnom konaní nečinný bez existencie zákonnej prekážky, ktorá by bránila jeho ďalšiemu postupu v ňom, viac ako šesť rokov.

S ohľadom na uvedené ústavný súd ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v preskúmanom konaní svojím postupom porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže prikázať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 2 500 000 Sk, pretože „... je súdom neprimerane dlho a neodôvodnene držaný v právnej neistote a nemožnosti vymôcť si svoj oprávnený finančný nárok od povinného... Týmto prietahmi súdu sťažovateľovi vznikla majetková ujma vo výške ceny jeho bytu, pretože exekúcia, v ktorej už bolo v dražbe rozhodnuté o predaji jeho bytu, je prakticky neodvratiteľná“.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 40 Er 443/01 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že preskúmané konanie bolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené

(uznesením z 3. septembra 2007), ústavný súd považoval priznanie sumy 200 000 Sk sťažovateľovi za primerané finančné zadostučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátom JUDr. J. K., ktoré si uplatnil v sume 27 556 Sk za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2007 (prevzatie veci a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnému súdu). Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2007 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 2 970 Sk (spolu 5 940 Sk) a režijný paušál po 178 Sk (356 Sk). Úhrada trov konania vypočítaná podľa platných právnych predpisov predstavuje sumu 6 296 Sk.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov konania v sume 6 296 Sk a v zostávajúcej časti jeho návrhu na priznanie trov konania nevyhovel.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. júna 2008